

SEMBRA
LLIBRES

No ens calia estudiar tant

Primera edició: març de 2015

© Del text original: Marta Rojals, 2015

© D'aquesta edició: Sembra Llibres, Coop. V., 2015

Apartat de correus 8

46740 Carcaixent (Ribera Alta)

sembra@sebrallibres.com

www.sebrallibres.com

Disseny de la col·lecció: Setanta | www.setanta.es

Correcció: Roger Sarrià

Maquetació: Mineral Gràfics | www.mineralgrafics.com

Sembra Llibres forma part de l'Associació d'Editorials Independents:

Aquest llibre s'ha imprès a Romanyà-Valls, S.A. amb paper ecològic, offset cru de 80 grams i ha estat compaginat amb cos 11 de la tipografia Chronicle.

ISBN: 978-84-942350-9-2

DL: V-434-2015

Marta Rojals

**NO ENS CALIA
ESTUDIAR TANT**

SEMBRA
LLIBRES

TAULA

PRÒLEG

Pàgina 9

«GAME OVER»

Pàgina 15

AIXÒ M'HO PORTA LA DONA

Pàgina 75

VIOLADORS DE L'ORDRE I LA LLEI

Pàgina 119

L'IDIOMA DELS UNICORNS

Pàgina 183

LA MESURA DE LA CIVILITZACIÓ

Pàgina 217

PRÒLEG

A continuació ve el típic text introductorí que se sol saltar tothom, així que em repenjaré en aquesta probabilitat per incloure-hi unes notes que no he sabut lligar. Qui tingui curiositat sobre el metacontingut d'aquest llibre, aquí trobarà una mica de què, de qui, de com i, al final, una mica de per què. En tot cas, són diferents maneres d'explicar un mateix fenomen que val per a tot: per a un article, per a un 3 de 10 amb folre i manilles o per a una sopa de pa; la roda que fa que les coses passin sempre la impulsen moltes mans.

L'origen

Els articles d'aquest recull es van publicar en la secció «Mail obert» de *Vilaweb*, un espai col·lectiu que, al llarg de la seua història, han compartit i comparteixen veus molt diferents. L'editora Assumpció Maresma m'explica que el «Mail obert» va ser la primera secció d'opinió del diari, i que al començament només hi escrivia el director, el Vicent Partal. Va ser quan s'hi van incorporar més columnistes que van decidir de diferenciar un editorial a banda i la secció va quedar en mans d'autors fixos amb periodicitats variables. Des d'aleshores, pel «Mail obert» han passat una colla de signatures —algunes s'hi han estat més temps, d'altres no tant, d'altres han estat intermitents— i no me'n voldria deixar cap: Agustí Pons, Albert Dasí, Andreu Barnils, Antoni Castells

i Talens, Bel Zaballa, Carlota Franco, David Fernández, Diego Gómez, Dolors Miquel, Enric Borràs, Enric Casasses, Francesc Ferrer i Gironés, Francesc Ribera «Titot», Jaume Subirana, Jem Cabanes, Joan-Lluís Lluís, Joan Martí Colomer, Joan Mir, Joan Roma, Jordi Borda, Josep Albinyana, Josep Casulleras, Julià de Jòdar, Juli Peretó, Marc Recha, Maria Antònia Oliver, Marta Leblanc, servidora, Martí Crespo, Martí Estruch, Mercè Ibarz, Miquel Maresma, Oleguer Presas, Oriol Lladó, Pere Cardús, Roger Cassany, Vicent Partal, Xavier Montanyà i Xavi Sarrià. Una bona plana.

El 2007, l'Assumpció Maresma em va animar a participar-hi, creient i fent-me creure que hi tindria coses a dir. Fins aleshores no m'havia plantejat mai de practicar l'intrusisme —parlem de quan la gent encara tenia feina— i la possibilitat de ficar el nas en un mitjà de comunicació, encara que fos la punteta, la veia com una gosadia. Malgrat tot, l'Assumpció com a editora, i el Vicent com a director, em van obrir aquesta finestra de casa seua amb la confiança que jo no tenia i em van donar una llibertat que, n'estic segura, els deu haver pesat més d'una vegada. El seu entusiasme amb els meus avenços i la seua tolerància envers els meus errors són gestos que et reconcilien amb la humanitat. Per tot això, aquest llibre té una part essencial de seu, tan essencial com que sense ells no hi seria.

Els articles

Sota el paraigua del «Mail obert» he coincidit amb un bon nombre dels articulistes citats més amunt, i de cadascun em demanava —i ara encara m'ho demano— si els devia costar molt o poc escriure les columnes, si se sabien cap dreuera per a agafar ofici o si patien bloquejos d'aquests de pensar a trucar i dir que el gos se t'ha menjat l'ordinador. La vergonya em va impedir de demanar-los-ho mai, i mira que era fàcil: la nostra adreça

electrònica figura al peu de cada escrit, perquè el «Mail obert» és obert de debò, pensat per a interactuar amb el lector que s'hi senti cridat o inquirit, i de lectors, en som tots.

Per no preguntar, potser, avui encara arrossego molts vicis del començament: encetar un text diverses vegades, descartar-lo i obrir-ne un altre, reescriure'l fins a no saber què dius, dubtar-ne fins al final. Ara bé —i això també em demano si també passa als companys—: un pic ha sortit publicat, arriba aquella solució, la paraula feliç, el títol que no se t'havia acudit en tres hores de rosegar-te els punys. Aquesta il·luminació *post-articulum* m'ha fet abusar dels treballadors de la casa que hi podien fer més que jo. Als qui els sonin uns assumptes de correu electrònic com ara «Una coseta», «Esmena», «Article avui», els dedico una (nova) disculpa i els repeteixo que no tornarà a passar.

A més a més, el text s'ha de corregir. Sorprenentment, és un control de qualitat força desconegut fora del ram, i que en el cas de *Vilaweb* té un segell molt particular. El Jem Cabanes va ser el primer corrector que va posar els ulls en blanc en topar-se amb el meu català híbrid i inconscient, i feina rai va tenir a poder estampar-hi la marca de la casa. El Jordi Badia li va agafar el relleu i tampoc no va trigar gaire a adonar-se que el llibre d'estil de *Vilaweb* és la meua assignatura pendent. Aquí els agraeixo de nou la paciència i m'excuso per haver-me resistit a ser sàvia de la seua mà, o a fer veure que n'era a través dels «Mails oberts»: la ignorància és atrevida i el meu atreviment ho és en la mateixa mesura. Si en aquest recull hi ha alguna paraula o construcció diferent de com es van publicar al web és perquè, amb aquest atreviment que deia, hi he afegit alguna descorrecció. El Roger Sarrià de Sembra Llibres m'ha vigilat de prop, o sigui que almenys el salt ha estat amb xarxa. Dedicat a ells, ara m'inventaré un refrany: feliç el corrector que no ha conegut mai la vanitat de l'autor.

Els lectors

L'ull dels lectors és una altra avaluació. Els dies que t'aproven, et penses que l'escrit és bo. Els dies que et suspenen, et penses que no val re. És una qüestió de la confiança que dèiem: o en tens, o no en tens. En tot cas, l'aprovat te l'has de guanyar en cada article, perquè el seu recorregut és efímer i l'endemà només te'n recordaràs tu. Abans de la popularització de les xarxes socials, el contacte amb els lectors era bàsicament per correu electrònic, i per la meua bústia passava un petit nombre d'heroics llegidors alternats amb el rodar —virtual— d'uns arbustos de pel·li de l'oest. Ara, amb Twitter i Facebook, els aprovats es poden mesurar en m'agrades, retuits o favorits —els nous aliments de l'ego—, mentre que el contacte directe amb la crítica i la discrepància t'eviten de caure en l'engany de l'autocomplaença. En aquest equilibri necessari de forces, val a dir que els lectors m'han donat sempre més confiança que cap altra cosa, i no voldria deixar d'agrair-los el suport durant tots aquests anys. Per als valents que ara repeteixin amb el paper, no cal dir que l'agraïment compta doble [emoticona de picada d'ullet].

El recull

Si aquest llibre fos una pel·lícula, podríem dir que és una idea original de Joan Carles Girbés, l'editor que ha estat capaç d'empassar-se més de dos-cents articles de servidora, de garbellar-los per estalviar-me/nos els més indigeribles i d'establir-ne una classificació diàfana a partir d'un trencaclosques sense ordre ni concert. Sé que compto amb el seu desacord a l'hora de mencionar aquesta feina ingent que no es veu ni se sent, cosa que també n'és un dels mèrits.

El lector que vulgui fixar-s'hi s'adonarà que els articles seleccionats tenen un pes cronològic desigual. L'explicació rau en l'obsolescència d'alguns temes i, més principalment, en uns

iniciis vacil·lants que espero que quedaran per sempre entre l'editor i servidora. Que fàcil és dir que de tot se n'aprèn, i que difícil és assumir aquest «tot» del qual has après. Ves que no siguin els textos d'ara que, en un futur, passaran a la llista dels que m'hagi de penedir. De fet, podria incloure una nota al peu que digués que l'autora no es fa responsable de les opinions expressades en articles anteriors a tants mesos, però evolucionar per escrit, sumat a l'exercici de llegir enrere, deixa un pòsit molt profitós a l'experiència. Només per aquesta lliçó de vida, haver-me embolicat amb aquest llibre ja ha valgut la pena. El camí que faci a partir d'ara, ja no serà cosa meua.

Barcelona, 15 de febrer de 2015

«GAME OVER»

CREIENTS

Ens ho van dir i ens ho vam empassar. Els fills de família modesta ens vam creure l'anunci dels JASP, vam fer carrera, ens vam diplommar, llicenciar, postgraduar, vam agafar avions, ens vam remasteritzar. Érem l'orgull de casa nostra. Despenjàvem el telèfon i ja teníem feina, o ja havíem canviat de feina, o ja ens n'havien ofert una altra. L'ordre de les coses era el previst, així ens ho havien dit i així ens ho creïem, pels segles dels segles, amén. Els creients vam fer-nos autònoms, vam llogar locals, vam reformar-nos pisos, vam brindar amb els amics als restaurants, vam poder comprar uns llums al Vinçon, vam començar a tenir fills.

El primer dia que el telèfon no va sonar, vam pensar que era una il·lusió acústica. I un matí que ens vam llevar més cruixits del normal vam buscar un mirall: la nostra bombolla particular ens havia esclatat a la cara.

El pròxim sopar d'amics és en un pis compartit, i cap no baixem dels trenta-cinc. Cadascú posa un plat a taula, i ja ningú no se'n fot de qui ha portat l'amanida d'enciam. Mentre caragolem picadura als balcons, ens demanem els uns als altres com et va, si *encara* fas d'això o d'allò altre, si saps d'algú que necessiti algú per fer el que sigui. Perquè ha arribat un punt que demanar de fer allò que vam estudiar ja ens sembla un vici d'aburgesats, un excés de pedanteria que ens hem de fer perdonar. O almenys això ens volen fer creure: que qui ens hem pensat que som, que encara

gràcies, que guanyaràs el pa amb suor, pariràs amb dolor i, en fi, que s'ha fet justícia divina.

I així, la parella d'arquitectes del fons ara fan samarretes i bosses reciclades. El periodista, al cap de vint anys, torna a fer classes de repàs després de deixar el petit a la guarderia. La historiadora de l'art està de celebració: dilluns comença de caixa al Lidl. Els pares ja no ens pregunten res quan, els diumenges, ens passen els *tuppers* setmanals. Aquests pares crèduls i amb estudis primaris que es van esllomar per poder penjar un dia, per cada fill, una orla al menjador. Perquè qui deia una orla, deia un futur.

L'endemà, en una ràdio, un tertulià s'esgolarà: Privilegiats, consentits, fills de la democràcia! Al diari, un economista predicarà l'error de càlcul de voler obrir el ball a tants balladors i ara, té: llicenciats en frustració que se'ns han tornat massa fins per a doblegar l'esquena. Un conseller ens alligonarà que no podem pretendre culpar el sistema de la nostra dissort laboral, si en el seu moment vam voler estudiar filologies o filosofies o com sigui que es diguin aquestes mariconades. A la bústia, de nou, la propaganda de la universitat ens advertirà que si no tenim feina és perquè encara ens falta un altre màster. Bon intent, senyors, però les velles inèrcies, allò de «en veritat us dic», ja ho ha donat tot de si, ja no cola. De tant que us hem cregut, tan gran ha estat el descredit, que al final només ens deixeu una opció: la de creure només en nosaltres. I per a arribar a aquesta conclusió, en una cosa sí que alguns teníeu raó: no ens calia estudiar tant.

20-6-2011

GENERACIÓ D

Cada set anys aproximadament, TV3 emet un reportatge «únic i irrepetible», segons diu l'anunci. I a fe de Déu que ho és: «Generació D» és únic i irrepetible perquè fa el seguiment vital d'alguns jòvens de la primera generació televisable que ha crescut en democràcia. Els veiem entrevistats quan tenien setze anys, vint-i-dos, trenta i, en l'última emissió, trenta-set, any amunt, any avall. El document, doncs, ja comença a fer respecte.

El 1989, els sentim dir frases com: «als de quaranta, els parlo de vostè»; el 1996, «faig la prestació social substitutòria»; el 2004, «jo no tenia panxa i ara tinc panxa», i el 2011, «600 euros costen molt de guanyar». Al programa mare dels ous, un *30 minuts* del 89, podem sentir les paraules «gaire» i «gens», les negacions amb «pas», articular-hi neutres i pronoms febles. És significatiu que, com a gran exotisme, el mostrari de jòvens barrejés exemplars de poble i de ciutat (incloent-hi el percentatge corresponent de castellanoparlants). Així era el país fa vint anys: amb aules de nanos totalment batejats, suposadament heterosexuales, i pentinats. Avui, els nostres protagonistes no semblen del tot representatius de la societat actual, però quan els van triar, qui ho havia de saber, com hi ha món.

A banda de mostrar com se'ls va posant el temps al cos, com els ha evolucionat la indumentària, els cabells, les ulleres i els raonaments, l'interès del programa està en el fet que cap espectador

no se'l pot mirar com qui veu ploure. Perquè en aquests hòmens i dones ens veiem a nosaltres mateixos. Tot plegat, combinat amb una banda sonora fulminant, té un component emocional del qual no se salva ningú. L'arribada dels fills, els revessos, els divorcis, el pas del temps que ja no fa tanta gràcia. Els protagonistes, amb el seu anar i venir personal, ens fan reflexionar si som allà on volíem ser. I algun n'hi ha, cal remarcar-ho, que ja no ens ho pot explicar. Doncs això: la vida mateixa, a cada banda de la pantalla.

Ja ho veuen: ni morbo, ni xonis, ni Ana-rosas, ni vividors. Així són els programes de testimonis de «la nostra». Som d'aquesta manera, què hi vols fer. Esperem que, malgrat les retallades i les bufetades, tant els uns com l'altra continuïn sencers per al pròxim episodi, perquè la cosa promet. «Com et veus d'aquí a set anys?», els demana un subtítol de la pantalla. Indirectament, també ens inquireix a nosaltres. En el transcurs de la nostra vida, potser mai abans una pregunta així no ens havia semblat tan ariscada. Des que podem pensar i fabular, potser mai abans la resposta que tenim al cap no s'havia acostat tant a un desig. I si no, feu-ne la prova. Que la sort ens acompanyi, xiquets.

5-12-2011

«GAME OVER»

Un dissabte de maig, com la gran cosa, comença a ploure. Dels restaurants surten parelles que miren amunt i, efectivament, plou. Molt i amb ganes, i cada vegada més. Els fumadors desapareixen encastats a les portes dels bars. Encara que al temps ho estiguin anunciant des de fa dies, les postadolescents no s'han sabut estar de posar-se faldilletes i manoletines i talonets, i corren fent escarafalls com si els tolls fossin llits de brases, arplegant tots els números per a agafar una galipàndria, o una luxació de turmell. Tant se val: és dissabte i, quan tens vint anys, cada dissabte s'acaba el món.

Però quan aquests vint anys ja són història, de vegades algú torna a considerar un dissabte com l'últim d'alguna cosa, i en això es troba la colla d'individus granadets que avui celebren un comiat de solter, representats per una samarreta amb el lema «Francisco: Game Over». La comitiva, visiblement alcoholitzada, ha conquerit un porxo estratègic i va expressant la voluntat de transformar-se en mixta a totes les cuixes que, buscant aixopluc, li corren per davant. Les jovenetes ràpidament troben l'aigua més amistosa i fugen cap al portal següent.

En un moment donat els hòmens s'esvaloten amb una explosió de crits i picardies: travessant el pas de vianants, davall de paraigües compartits, desembarquen un grupet de noies coronades amb fal·lus de plàstic rosa. Els elements, a manera de banyes, es

belluguen pel caprici d'unes molles enterrades en plomissols de cabaret. Esperem que la futura núvia no sigui supersticiosa, perquè les seues banyes són les més grosses. Les lúbriques diademes encenen la lírica dels Franciscos amb tot d'apreciacions que hi fan joc. Però elles de seguida se'n desentenen, la núvia no està d'humor: la pluja fa més per als enterraments que no per als comiats de soltera, i els atributs que li rematen la perruqueria perden l'erecció contra el sostre impermeable del paraigua. Un dels Franciscos li fa una observació: «Nena, alegre esta cara, que hoy las inglesas están peor». Es refereix a les masses d'angleses que baixen expressament al Mediterrani per celebrar la seua teòrica última disbauxa: pluja per pluja, almenys ella s'ha estalviat l'avió.

9-5-2011

